

De relatie tussen traumatisering in de kindertijd, de ontwikkeling van
een dissociatieve identiteitsstoornis en de uiting van crimineel gedrag
in de volwassenheid

Bachelorthesis Klinische Gezondheidspsychologie
Departement Psychologie en Gezondheid, Forensische Psychologie
Universiteit van Tilburg

Auteur: Margot Corsten

ANR: 895303

Thesisbegeleider: Dr. J. Henrichs

Uitgifte: 6 juli 2013

Abstract

The objective of this review was to determine the possible relationship between childhood traumatization, the development of a dissociative identity disorder and the expression of criminal behavior in adulthood, whereby a dissociative identity disorder works as a mediator in this relationship. Several electronic databases are thoroughly searched for suitable literature and finally ten articles were selected, studied and reviewed. The preliminary conclusion states that there is a genuine relationship between childhood traumatization, the development of a dissociative identity disorder and the expression of criminal behavior in adulthood. However, it is necessary that one pay attention to the limitations of these studies. Important limitations are studies that focused on only one or two of the three important variables, studies with an additional variable, studies with a small sample size and studies with solely men or women as participants. The magnitude and influence of the relation between traumatization, a dissociative identity disorder and criminal behavior is still vague and unclear, causing future research as strongly recommended.

Samenvatting

Deze literatuurstudie onderzoekt de relatie tussen traumatisering in de kindertijd, de ontwikkeling van een dissociatieve identiteitsstoornis en de uiting van crimineel gedrag in de volwassenheid, waarbij een dissociatieve identiteitsstoornis als mediator gezien wordt. In deze studie zijn elektronische databanken grondig doorzocht aan de hand van verscheidene criteria en uiteindelijk zijn er tien wetenschappelijke studies geselecteerd, bestudeerd en geëvalueerd. De conclusie die onder voorbehoud gesteld kan worden is dat er daadwerkelijk een relatie bestaat tussen traumatisering in de kindertijd, de ontwikkeling van een dissociatieve identiteitsstoornis en de uiting van crimineel gedrag in de volwassenheid. Echter is het noodzakelijk dat men rekening houdt met de beperkingen van deze studies. Belangrijke beperkingen zijn studies waarbij de focus op één of twee van de drie variabelen lag, studies waarbij er sprake was van een additionele variabele, studies met een kleine steekproefgrootte en studies met uitsluitend mannelijke of vrouwelijke participanten. De grootte en invloed van de relatie tussen traumatisering, een dissociatieve identiteitsstoornis en crimineel gedrag is nog vaag en onduidelijk, waardoor toekomstig onderzoek ten zeerste wordt aangeraden.

Keywords: dissociative identity disorder, multiple identity disorder, criminal behavior, delinquency, trauma, abuse.

Inleiding

De notie dat mensen die door hun buurman of collega's als normaal ogend beschouwd worden en die we zouden omschrijven als alledaags, maar die onder sommige omstandigheden, gruwelijke, gewelddadige misdaden begaan, heeft lange tijd de maatschappij gefascineerd (Moskowitz, 2004a). Het concept dat een individu twee of meer zijden kan hebben en in staat is om zowel erg goed als diep slecht gedrag te vertonen, is een visie die voor veel mensen weerzinwekkend is. Zij stellen dat er een verschil is tussen 'slechte' mensen en 'goede' mensen en dat men kan uitmaken wat het verschil is tussen deze twee. Het is onduidelijk of dit ook daadwerkelijk het geval is.

In een aantal gevallen van criminele delicten blijkt dat er sprake was van dissociatieve episodes die ervaren werden tijdens deze misdrijven (Moskowitz, 2004a). Een dissociatieve identiteitsstoornis wordt gekenmerkt door de ontwrichting van de normale geïntegreerde functies van bewustzijn, geheugen, identiteit of perceptie van de omgeving (Spitzer, Liss, Dudeck, Orlob, Gillner, Hamm & Freyberger, 2003). De dissociatieve identiteitsstoornis is ook wel bekend onder de naam van een meerdere persoonlijkheidsstoornis.

Er is verscheidend bewijs gevonden die de relatie tussen traumatisering in de kindertijd, de ontwikkeling van een of meerdere psychische stoornissen en/of de ontwikkeling van later crimineel gedrag ondersteunt. Uit onderzoek blijkt dat traumatisering in de kindertijd mede bepalend kan zijn voor de ontwikkeling van een posttraumatische stressstoornis en middelenmisbruik (Byrd, 2010), een antisociale persoonlijkheidsstoornis (Jiang & Xu, 2008), een dissociatieve identiteitsstoornis (Lewis, Yeager, Swica, Pincus & Lewis, 1997), een bipolaire stoornis en een aandachtstekort hyperkinetische stoornis (Sugaya, Hasin, Olfson, Lin, Grant & Blanco (2012). Uit het onderzoek van McGrath, Nilsen & Kerley (2011) blijkt dat individuen die in hun kindertijd seksueel misbruikt zijn, een verhoogde waarschijnlijkheid hebben op het worden van een dader van intiem partnergeweld en daarnaast vertonen zij vaker geweld tegenover hun kinderen. Bovendien lopen zij een groter risico om jeugdige en in de toekomst volwassen delinquenten te worden.

Tevens zijn er verschillende wetenschappelijke studies geweest die de relatie tussen een traumatische ervaring in de kindertijd en de ontwikkeling van een dissociatieve identiteitsstoornis onderzocht hebben. Er is een groeiende evidentie dat er een verband bestaat tussen ernstig misbruik of een traumatische ervaring in de vroege kindertijd en de ontwikkeling van dissociatie en meerdere persoonlijkheden (Bagley, Rodberg, Wellings,

TRAUMA, DISSOCIATIEVE IDENTITEITSSTOORNIS EN CRIMINEEL GEDRAG

Moosa-Mitha & Young, 1995). De diagnose van een dissociatieve identiteitsstoornis wordt doorgaans pas gesteld in de volwassenheid, lang nadat het extreme misbruik dat gezien zou kunnen worden als de veroorzaker van de stoornis gestopt is (Lewis et al. 1997). Er is consensus bereikt over de meest voorkomende oorzaak van de dissociatieve identiteitsstoornis; namelijk extreem fysiek en/of seksueel misbruik. Echter moet er rekening gehouden worden met het gegeven dat deze diagnoses veelal retrospectief verkregen zijn en zij een gebrek aan objectieve verificatie vertonen (Wilbur, 1984). Uit de studie van Lewis et al. (1997) komt naar voren dat het mogelijk is dat men een onderscheid kan maken tussen een dissociatieve identiteitsstoornis en het nabootsen van deze identiteitsstoornis en andere stoornissen.

Er heeft ruim onderzoek plaatsgevonden naar de relatie tussen een dissociatieve identiteitsstoornis en de invloed hiervan op de ontwikkeling en uiting van crimineel gedrag. Onder crimineel gedrag verstaat men delinquent gedrag wat door de wet verboden is en in deze literatuurstudie veronderstaat men onder crimineel gedrag geweldpleging, moord, misbruik en verkrachting. Als men het heeft over dissociatie, kan er gekeken worden naar de stemming van dissociatie (kortdurend), alsmede naar de trek dissociatie (langdurig). De dissociatiestemming wordt gekoppeld aan geweldpleging bij een grote verscheidenheid aan populaties, waaronder studenten, jonge moeders, psychiatrische patiënten en delinquenten. Hierbij komt de dissociatie voornamelijk tot uiting in de gewelddadige handeling; in de vorm van depersonalisatie of amnesie volgend op de misdaad (Moskowitz, 2004a). Deze literatuurstudie zal zich echter niet focussen op de stemming van dissociatie maar op de trek dissociatie, waarbij deze trek gezien wordt als de dissociatieve identiteitsstoornis. De studie van Moskowitz (2004b) heeft aangetoond dat lange termijn dissociatieprocessen een kwetsbaarheid voor individuen kunnen vormen voor de uiting van gewelddadig gedrag en het plegen van een moord. Tevens blijkt uit het onderzoek van Moskowitz (2004b) dat dissociatie op drie manieren gerelateerd kan zijn aan moorddadig gedrag. Ten eerste zijn er individuen die symptomen van dissociatie ervaren, bijvoorbeeld depersonalisatie of amnesie, tijdens het plegen van een moord. Verder vertonen zij weinig bewijs of symptomen van een doorgaande dissociatiepathologie, niet voor noch na de gewelddadige uiting. Bij deze individuen is er enkel sprake van een dissociatiestemming. De tweede relatie tussen dissociatie en moord heeft betrekking op individuen die gewelddadig gedrag uiten en die duidelijk aan de criteria van een dissociatieve identiteitsstoornis voldoen, ook voordat de gewelddadige uiting plaatsvond. Hierbij is er zowel sprake van een dissociatiestemming,

TRAUMA, DISSOCIATIEVE IDENTITEITSSTOORNIS EN CRIMINEEL GEDRAG

alsmede van een dissociatietrek. Ten slotte is er sprake van een groep individuen die zich tussen deze twee extremen in bevinden, waarbij dissociatieprocessen een grote rol spelen in de ontwikkeling van gewelddadig gedrag. Deze individuen voldoen wellicht aan de criteria van een dissociatieve identiteitsstoornis en waarbij zij wel of geen dissociatie hebben ervaren tijdens de misdaad.

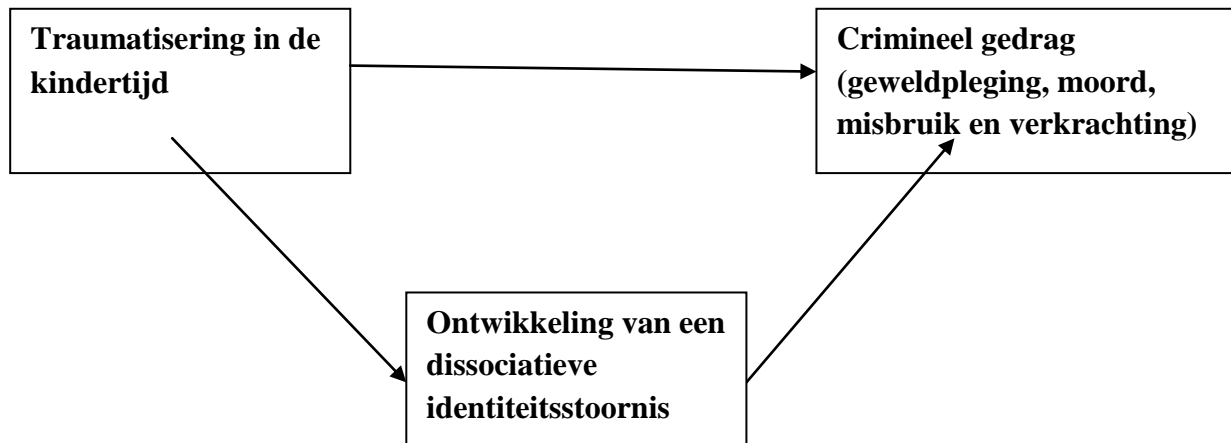
Minder onderzoek is er uitgevoerd naar de mogelijke relatie tussen traumatisering in de kindertijd en de ontwikkeling van crimineel gedrag, waarbij een dissociatieve identiteitsstoornis als mediator op treedt. De casestudie van Perr (1991) wijst op een dissociatieve identiteitsstoornis, de uiting van crimineel gedrag en mogelijk ook misbruik in de kindertijd. Een andere casestudie wijst op een ernstige traumatische ervaring door ontvoering op een jonge leeftijd, het hierop volgend ontwikkelen van een dissociatieve identiteitsstoornis en het op latere leeftijd uiten van zedendelinquent gedrag (Ross, 2008). Ten slotte wijst een andere casestudie uit dat een plotselinge heftige levensgebeurtenis; het onverwachts overlijden van de grootvader van een individu ook de ontwikkeling van een dissociatieve identiteitsstoornis tot gevolg kan hebben. Tevens was er sprake van vroege traumatiserende disfunctionele familieomstandigheden en de uiting van crimineel gedrag in de volwassenheid in de vorm van het vermoorden van jonge meisjes (Uchinuma & Sekine, 2000). Het is belangrijk en noodzakelijk om verder onderzoek te verrichten naar het mogelijke verband tussen een traumatische ervaring in de kindertijd, de ontwikkeling van een dissociatieve identiteitsstoornis en de uiting van crimineel gedrag in de volwassenheid. Door verder onderzoek te wijden aan deze relatie kunnen hulpverleners alerter zijn, eerder ingrijpen en meer controle uitoefenen bij het behandelen van een psychiatrische patiënt met een dissociatieve identiteitsstoornis waarbij er sprake is van misbruik of een andere traumatische ervaring in de kindertijd.

In deze wetenschappelijke literatuurstudie zal onderzocht worden of er een daadwerkelijke relatie bestaat tussen een traumatische ervaring in de kindertijd, de ontwikkeling van een dissociatieve identiteitsstoornis en de uiting van crimineel gedrag. Om deze relatie te onderzoeken is er een probleemstelling met daaropvolgend een vraagstelling opgesteld. De vraagstelling luidt; Heeft een dissociatieve identiteitsstoornis een invloed op de relatie tussen traumatisering in de kindertijd en het ontwikkelen van crimineel gedrag in de volwassenheid? De verwachte hypothese is dat een dissociatieve identiteitsstoornis als mediator werkt tussen traumatisering in de kindertijd en de ontwikkeling van crimineel gedrag (zie figuur 1). Een dissociatieve identiteitsstoornis wordt als mediator gezien; er is een

TRAUMA, DISSOCIATIEVE IDENTITEITSSTOORNIS EN CRIMINEEL GEDRAG

aanwezige relatie tussen traumatisering in de kindertijd en de ontwikkeling van crimineel gedrag en deze relatie zou wellicht (deels) verklaard kunnen worden door de ontwikkeling van een dissociatieve identiteitsstoornis.

Figuur 1

Methode

Voor dit literatuuronderzoek is er gebruik gemaakt van verschillende zoekmachines. De gebruikte zoekmachines zijn; ScieneDirect, PsycINFO, MEDLINE, PsycARTICLES, Psychology and Behavioral Sciences Collection en Worldcat. Er bleek vrijwel geen aansluitende Nederlandse wetenschappelijke literatuur beschikbaar te zijn voor het onderwerp van het huidige onderzoek, daarom is er uitsluitend gefocust op Engelse wetenschappelijke literatuur. Een zoekcriterium wat gehanteerd werd, is dat er gezocht werd op artikelen die gepubliceerd waren tussen 1970 en 2013. Daarnaast werd er gezocht op wetenschappelijke artikelen, boeken en recensies.

Er is gebruik gemaakt van verscheidene (combinaties van) zoektermen die opgedeeld kunnen worden in drie segmenten. Allereerst is er voor het eerste onderdeel over traumatisering in de kindertijd gebruik gemaakt van de volgende zoektermen: “(sexual) abuse”, “trauma(tisation)” en “childhood”. Bij het tweede onderdeel over de dissociatieve identiteitsstoornis is er gebruik gemaakt van de volgende zoektermen: “dissociative (identity) disorder”, “dissociative experiences/symptoms” en “multiple personality disorder”. Ten slotte is er bij het derde onderdeel over crimineel gedrag gebruik gemaakt van de volgende zoektermen: “criminal behavio(u)r”, “juvenile offender(s)”, “forensic” en “crime”. Tevens zijn relevante referenties die naar voren kwamen bij het selecteren van artikelen, ook gebruikt.

De resultaten zijn handmatig doorzocht of deze aansloten bij het onderwerp en de onderzoeksvraag; Heeft een dissociatieve identiteitsstoornis een invloed op de relatie tussen traumatisering in de kindertijd en het ontwikkelen van crimineel gedrag in de volwassenheid? (leverde 28 hits op). Daarnaast werd er ook gezocht naar de deelverbanden; de relatie tussen traumatisering in de kindertijd en de ontwikkeling van een dissociatieve identiteitsstoornis (leverde 206 hits op), de relatie tussen een dissociatieve identiteitsstoornis en de uiting van crimineel gedrag (leverde 100 hits op) en de relatie tussen traumatisering in de kindertijd en de uiting van crimineel gedrag (leverde 296 hits op). Deze hits zijn allemaal handmatig doorzocht.

De methodologische kwaliteit van de wetenschappelijke studies werd beoordeeld aan de hand van een aantal criteria. Allereerst is er gekeken naar de grootte en de kenmerken van de steekproef. Echter, aangezien er momenteel weinig uitgebreide studies plaatsgevonden hebben die gericht zijn op de relatie tussen al deze drie variabelen, werd de steekproefgrootte niet zwaar aangerekend en zijn er ook casestudies opgenomen in het literatuuronderzoek. Daarnaast zijn er ook verscheidene studies gevonden die gericht waren op het theoretische gedeelte van de relatie en deze zijn tevens opgenomen in het literatuuronderzoek. Ten slotte zijn er alleen wetenschappelijke studies gebruikt waarin er onderzoek gedaan is bij forensische patiënten, of patiënten met een dissociatieve identiteitsstoornis waarbij er sprake was van traumatisering in de kindertijd. In zijn totaliteit zijn er tien wetenschappelijke studies gebruikt voor de literatuurstudie en negenentwintig studies zijn gebruikt als literatuurreferenties.

Resultaten

In deze literatuurstudie zijn er tien artikelen geselecteerd, bestudeerd en geëvalueerd die betrekking hebben op traumatische ervaringen in de kindertijd, een dissociatieve identiteitsstoornis en crimineel gedrag. De hoofdkenmerken van deze wetenschappelijke studies zijn terug te vinden in Tabel 1 (zie bijlage). In het vervolg zullen de wetenschappelijke studies worden besproken die ingaan op de relatie tussen traumatisering in de kindertijd en de uiting van crimineel gedrag in een later stadium en in hoeverre, een trauma geïnduceerde dissociatieve identiteitsstoornis deze relatie medieert.

De resultaten van de wetenschappelijke studies die in het vervolg besproken worden, kunnen onderverdeeld worden in twee categorieën. De eerste categorie bestaat uit drie

TRAUMA, DISSOCIATIEVE IDENTITEITSSTOORNIS EN CRIMINEEL GEDRAG

wetenschappelijke studies waarbij er sprake is van een casestudie (N=1). Bij al deze studies is er gebruik gemaakt van een individuele analyse van de desbetreffende casus. De tweede categorie wetenschappelijke studies hebben betrekking op een steekproef met een grotere steekproefgrootte (N varieert tussen 12 – 615). Bij al deze kwantitatieve studies was er sprake van forensische participanten en onderzoek naar dissociatie, bij negen studies is er onderzoek gedaan naar traumatisering en bij een enkele studie is er een extra variabele onderzocht.

Casestudies

De studie van Ross (2008) betrof een mannelijke gedetineerde bij wie een analyse van de ontwikkelingsgeschiedenis is toegepast; aan de hand van interviews, bezoeken en de beoordeling van vragenlijsten is de participant geanalyseerd. Uit de analyse blijkt dat er zowel sprake was van een traumatische ervaring in de kindertijd (ontvoering, misbruik, drogering) als wel de diagnose van een dissociatieve identiteitsstoornis en later de uitvoering van een misdrijf (verkrachting).

De studie van Uchinuma & Sekine (2000) betrof tevens een casestudie, waarbij er een persoonlijke analyse heeft plaatsgevonden. Er is een forensisch psychiatrische evaluatie toegepast en daarnaast is er inzicht verworven over de persoonlijke geschiedenis van het individu. Bij de participant (man) was er sprake van de ontwikkeling van een dissociatieve identiteitsstoornis na een belangrijke levensgebeurtenis (het overlijden van een belangrijk familielid), waarna hij vier meisjes vermoord heeft. Verder was er sprake van traumatiserende, disfunctionele familieomstandigheden in zijn kindertijd (laag geboortegewicht, lichamelijke handicap, gewelddadigheid van familie jegens de participant).

De casestudie van Perr (1991) had betrekking op een patiënt die onder psychische behandeling stond, waarbij een persoonlijke analyse is uitgevoerd. De patiënt heeft zijn partner vermoord en was tien jaar voor het misdrijf al gediagnosticeerd met een dissociatieve identiteitsstoornis. In zijn kindertijd kan hij zich mogelijk nog een seksspel met zijn zus en broer herinneren maar zijn er verder geen traumatische ervaringen genoemd.

Kwantitatief onderzoek naar vroege traumatisering, dissociatieve identiteitsstoornis en crimineel gedrag

De tweede categorie van wetenschappelijke studies bestaat uit kwantitatieve onderzoeken die ingaan op de prevalentie van traumatisering in de kindertijd, de

aanwezigheid van (symptomen van) een dissociatieve identiteitsstoornis en de uiting van crimineel gedrag in de vorm van verscheidene delicten. De vorm, inhoud en mate van traumatisering, dissociatie en crimineel gedrag zullen, indien mogelijk, concreet weergegeven worden. Deze studies zijn aan de hand van de inhoud van de steekproef onderverdeeld en besproken in drie groepen. Allereerst een groep met uitsluitend mannelijke participanten, vervolgens een groep met uitsluitend vrouwelijke participanten en ten slotte een groep met zowel mannelijke als vrouwelijke participanten.

Wetenschappelijke studies met uitsluitend mannelijke participanten

Akyüz, Kugu, Sar & Dogan (2007) hebben onderzoek gedaan naar traumatisering in de kindertijd, dissociatie en posttraumatische stresstoornis bij mannelijke gedetineerden. Er zijn 108 individuen met verschillende delicten random geselecteerd uit een maximale beveiligingsgevangenis. Er zijn demografische gegevens verzameld en er is een gestructureerd klinisch interview afgenomen voor het meten van een posttraumatische stresstoornis. Daarnaast zijn er vragenlijsten afgenomen die betrekking hebben op dissociatie ervaringen, kindermisbruik, verwaarlozing en andere traumatische ervaringen. Resultierend uit het onderzoek kwam naar voren dat 39,8% van de criminele delicten moord, 12,0% aanval/aanranding, 11,1% overval, 7,4% verkrachting, 5,6% illegale drugshandel, 2,8% fraude, 1,9% verkeerssituaties en 0,9% financieel was. De gedetineerden vertoonden een hoge frequentie van traumatische ervaringen van fysiek misbruik (34,4%), verwaarlozing (22,2%), emotioneel misbruik (16,7%) en seksueel misbruik (3,7%). Tevens waren er traumatische ervaringen van een andere classificatie waaraan de delinquenten blootgesteld waren; het zien van een lijk (36,1%), marteling (36,1%) en fysieke aanval of aanranding (32,4%). In zijn totaliteit hadden 85,2% van de delinquenten een traumatische ervaring (in de kindertijd) meegemaakt en ervoer 66,4% zijn leven lang een posttraumatische stresstoornis. De meest gerapporteerde traumatische ervaringen voor de veroorzaking van een posttraumatische stresstoornis waren marteling (59%), getuige zijn van een moord of schadelijke aanval (56,3%) en een vriend of familielid dat vermoord wordt (50%). Verder kwamen dissociatieve kenmerken en symptomen met een hogere frequentie voor dan bij de normatieve populatie. Ten slotte werd er een significante relatie gevonden tussen een hoge dissociatie score en kindermisbruik ($P = 0.002$), fysiek geweld ($P = 0.028$) en seksueel misbruik ($P = 0.028$).

Poythress, Skeem & Lilienfeld (2006) hebben een onderzoek verricht naar associaties bij misbruik in het verleden, dissociatie en psychopathologie in een groep van mannelijke

overtreders. 615 individuen uit staatsgevangenissen of die onder drugsbehandeling stonden (53%) zijn geanalyseerd, met een gemiddelde leeftijd van 30.5 jaar. Er zijn metingen verricht, demografische gegevens zijn verzameld en er is tevens een intelligentietest afgenomen. Daarnaast zijn er verscheidene vragenlijsten afgenomen die betrekking hadden op zowel psychopathologie als persoonlijkheidstrekken, kindermisbruik en andere traumatische ervaringen en tevens een vragenlijst die dissociatieve ervaringen mat. Resultierend uit dit onderzoek bleek dat misbruik en/of verwaarlozing in de kindertijd significant gerelateerd was aan dissociatie; verbaal misbruik was gerelateerd aan absorptie dissociatie, seksueel misbruik aan absorptie en depersonalisatie dissociatie. Daarnaast is dissociatie op zijn beurt significant gerelateerd aan psychopathologie; absorptie, amnesie en depersonalisatie waren allen gerelateerd aan affectieve en levensstijl psychopathologie. Ten slotte bleek uit het onderzoek dat misbruik niet significant gerelateerd is aan psychopathologie.

Wetenschappelijke studie met uitsluitend vrouwelijke participanten

Roe-Sepowitz, Bedard & Pate (2007) hebben onderzoek verricht naar de impact van misbruik in de kindertijd op dissociatieve symptomen bij gedetineerde vrouwen. Er zijn voor het onderzoek 192 vrouwelijke delinquenten gebruikt die onder behandeling waren bij een psycho-educationele groep in verschillende verbeteringsinstituten. De gemiddelde leeftijd was 35.68 jaar. Er zijn demografische gegevens over de familieleden verzameld en er zijn zelfrapportages afgenomen die betrekking hadden op kindermishandeling, traumatische ervaringen en dissociatie. Tevens is er een vragenlijst afgenomen die betrekking had op het nemen van risico's en crimineel gedrag. Resultaten volgend uit het onderzoek waren dat de meest voorkomende delicten; drugsgelateerde misdaden (32%), diefstal (24%), fraude (14%), inbraak (13%), wapenbezit (12%) geweldpleging (12%), rijden in gestolen vervoerswagens (11%) en overvallen (10%) waren. De gedetineerden rapporteerden hoge niveaus van misbruik in de kindertijd; aanranding (68%), verkrachting (72%), emotioneel misbruik (26%) en fysiek misbruik (51%). Bijna de helft (47%) van de gedetineerden rapporteerden significante niveaus van dissociatieve symptomen. De dissociatieve groep vertoonden in vergelijking met de non-dissociatieve groep significant hogere niveaus van seksueel misbruik (79% ten opzichte van 67%), emotioneel misbruik (33% ten opzichte van 21%) en fysiek misbruik (60% ten opzichte van 42%). De dissociatieve groep vertoonde in vergelijking met de non-dissociatieve groep tevens significant meer risicovol gedrag (52% ten opzichte van 37%). Er werd sterk bewijs gevonden dat er een relatie bestaat tussen traumatisering in de kindertijd en dat dit individu zich in de dissociatieve groep bevond.

Wetenschappelijke studies met zowel mannelijke als vrouwelijke participanten

Het onderzoek van Lewis et al. (1997) had betrekking op de objectieve documentatie van kindermisbruik en dissociatie bij twaalf moordenaars. De groep bestond uit elf mannen en één vrouw, met leeftijden liggend tussen de 15 en 46 jaar. De psychiatrische, neurologische, medische, welzijn, school, politie, gevangenis, proeftijd en militaire gegevens werden beoordeeld. Daarnaast zijn alle twaalf de subjecten psychiatrisch beoordeeld en negen subjecten zijn neurologisch onderzocht, de overige twee participanten zijn in een vroeger stadium al op deze wijze onderzocht. Ten slotte zijn er handtekeningen verzameld, bekeken en beoordeeld. Elk bewijs of aanwijzing van misbruik, verwaarlozing of dissociatieve kenmerken en symptomen werd genoteerd. Uit het onderzoek kwam naar voren dat bij 11 delinquenten dissociatieve symptomen geverifieerd waren, waarbij er bij de 12^e delinquent sprake was van kenmerken van vroege dissociatie. Tevens was er bij alle 12 de participanten sprake van ernstig misbruik in de kindertijd. Ten slotte wees de studie uit dat de dissociatiestoornis objectief onderscheiden kan worden van andere stoornissen en simulatie van de dissociatiestoornis.

Het onderzoek van Spitzer et al. (2003) had betrekking op dissociatieve ervaringen en stoornissen bij forensisch klinische patiënten. De studie is uitgevoerd bij twee forensische ziekenhuizen. In totaal zijn er 115 participanten, hiervan 113 mannen en 2 vrouwen, opgenomen in deze instituten. De selectiecriteria hadden betrekking op de leeftijd (tussen de 18 en 65 jaar), de afwezigheid van enige organische stoornis en intellectuele gebreken die het begrip van de studie en de deelname aan het interview en zelfrapportage in de weg zouden staan. Na doorlichting was het uiteindelijk aantal deelnemende participanten 53 geworden (gemiddelde leeftijd 32,6 jaar, 51,96% man). Zij ondergingen een semigestructureerd interview om de aanwezigheid, fenomenologie, ernst en mate van psychologische gevolgen van de dissociatieve syndromen vast te stellen. Daarnaast completeerden men vragenlijsten die dissociatieve ervaringen vaststelden. Resultaten volgend uit dit onderzoek, was dat dissociatieve symptomen significant vaker voorkomen bij forensisch klinische patiënten (gemiddelde = 13.4, mediaan = 9.3) dan bij de non-klinische individuen (gemiddelde = 6.5, mediaan 5.4). Tevens duiden deze dissociatieve symptomen bij 24,5% van de forensisch klinische patiënten op een dissociatieve identiteitsstoornis, waaronder dissociatieve amnesie (5,7%), depersonalisatie stoornis (3,8%) en dissociatieve stoornis niet anderszins omschreven (15%).

TRAUMA, DISSOCIATIEVE IDENTITEITSSTOORNIS EN CRIMINEEL GEDRAG

Het onderzoek van Friedrich, Gerber, Koplin, Davis, Giese, Mykelbust & Franckowiak (2001) had betrekking op de multimodale schatting van dissociatie in adolescenten bij klinische patiënten en zedendelinquenten. Er zijn twee steekproeven gedaan; 70 mannelijke participanten met een gemiddelde leeftijd van 15.9 jaar die onder behandeling stonden voor zedendelicten. Tevens was er een tweede groep van 47 (22 mannelijke en 25 vrouwelijke) psychiatrisch klinische patiënten, met een gemiddelde leeftijd van 15.1 jaar. In de eerste groep was er bij 52,8% sprake van seksueel misbruik, 48,6% fysiek misbruik, 45,7% verwaarlozing, 50,0% emotioneel misbruik en 32,8% huiselijk geweld. Bij de tweede groep was er bij 27,6% sprake van seksueel misbruik, 8,5% fysiek misbruik, 10,6% verwaarlozing, 17% emotioneel misbruik en 19,1% huiselijk geweld. Er zijn verscheidene zelfrapportages afgenomen die betrekking hadden op dissociatieve kenmerken en symptomen en een vragenlijst die betrekking had op traumatische ervaringen in de kindertijd. Resultaten volgend uit deze studie waren dat tien zedendelinquenten en twee van de psychiatrische patiënten voldeden aan de criteria voor een dissociatiestoornis van de kindertijd (geen dissociatieve identiteitsstoornis). In de eerste groep was verwaarlozing significant gerelateerd aan de diagnose van een dissociatiestoornis, waarbij fysiek misbruik echter wel een hoge comorbiditeit met andere trauma's vertoonden. In de tweede groep was huiselijk geweld, seksueel misbruik en totaal trauma significant gerelateerd aan een hoge dissociatiescore. Daarnaast verschilde cumulatief trauma niet tussen de dissociatieve en niet dissociatieve groep, maar was fysiek misbruik wel gerelateerd aan de diagnose van een dissociatiestoornis.

Ten slotte heeft Dietrich (2003) onderzoek gedaan naar de kenmerken van kindermishandeling, psychologische en somatoforme dissociatie van Canadese gedetineerden. 93 gedetineerden (62 mannen, 31 vrouwen, gemiddelde leeftijd 34 jaar) met zelfgerapporteerde kindermishandeling werden verkregen uit twee verbeteringsinstituten. Er zijn vragenlijsten afgenomen die betrekking hadden op kindermishandeling, posttraumatische stress, psychologische en somatoforme dissociatie en victimisatie. Resultaten die verkregen werden zijn dat vrouwen (83,9%) significant meer seksueel misbruik rapporteerden dan mannen (61,7%). Mannen (22,6%) daarentegen rapporteerden significant meer gewelddadige en seksuele delicten dan vrouwen (6,5%). Daarnaast vertoonden de gedetineerden significant meer (trauma gerelateerde) dissociatie dan de normatieve data. Tevens scoorden gedetineerden met misbruik in de kindertijd significant hoger op somatoforme dissociatie dan de normatieve data. Bij misbruik in de kindertijd waarbij de participanten gepenetreerd waren, vormde dit een significante voorspeller van dissociatie en later de uiting van seksueel

misbruik. Ten slotte vormden de types derealisatie en geheugenstoornissen van dissociatie tevens een significante voorspeller van toekomstige uiting van seksueel misbruik.

Discussie

Deze literatuurstudie heeft zich gefocust op de mogelijk mediërende rol van een dissociatieve identiteitsstoornis op de relatie tussen traumatisering in de kindertijd en de uiting van crimineel gedrag in de volwassenheid. Over deze relatie zijn er een minimaal aantal wetenschappelijke studies gevonden en gebruikt. De vraagstelling waar deze literatuurstudie op gebaseerd is, is: 'Heeft een dissociatieve identiteitsstoornis een invloed op de relatie tussen traumatisering in de kindertijd en het ontwikkelen van crimineel gedrag in de volwassenheid?'. De opgestelde hypothese stelt dat een dissociatieve identiteitsstoornis als een mediator werkt tussen traumatisering in de kindertijd en de ontwikkeling van crimineel gedrag in de volwassenheid. Voor het beantwoorden van deze vraagstelling kunnen de gebruikte wetenschappelijke studies onderverdeeld worden in twee secties.

Casestudies

De eerste resultatensectie betreft drie wetenschappelijke studies waarbij er sprake was van één participant. Bij al deze studies betrof het mannen die een gewelddadig delict gepleegd hadden, waarbij het daarnaast bij allen om vermoording (van een vrouw) ging (Ross, 2008; Uchinuma et al., 2000; Perr, 1991). Daarnaast waren al deze participanten gediagnosticeerd met een dissociatieve identiteitsstoornis. Bij twee van de drie studies was er sprake van een duidelijke traumatisering. Bij het onderzoek van Ross (2008) was de delinquent getraumatiseerd als kind door ontvoering, misbruik en drogering. Bij Uchinuma et al. (2000) was er sprake van traumatische disfunctionele familieomstandigheden in de kindertijd en daarnaast een heftige levensgebeurtenis door het plots overlijden van een belangrijk familielid, waardoor een dissociatieve identiteitsstoornis is ontwikkeld. Bij het onderzoek van Perr (1991) was er geen duidelijk traumatische ervaring vastgesteld, het enige wat de participant zich kon herinneren was enig seksspelletje met broer en zus op jonge leeftijd.

Interpretaties die aan deze resultaten gegeven kunnen worden is dat er mogelijkwijs daadwerkelijk een relatie bestaat tussen dissociatie en het plegen van een gewelddelict (in deze studies wijst dat op moord). Daarnaast is er mogelijkwijs een relatie tussen traumatisering in de kindertijd en de ontwikkeling van een dissociatieve identiteitsstoornis,

en/of de uiting van crimineel gedrag, al is er bij één delinquent geen duidelijke traumatische ervaring in de kindertijd vastgesteld. Dit kan het geval zijn als er geen sprake is geweest van een traumatische ervaring, of als deze traumatische ervaring in dermate verdrongen is waardoor men er geen weet van heeft. Deze relatie kan aan de hand van deze studies niet bevestigd of weerlegd worden, gezien de kleine aantallen van de casestudies, echter suggereren twee van de drie studies wel dat vroege traumatisering samen zou kunnen hangen met dissociatie en vertoonden alle drie de delinquenten een dissociatieve stoornis.

Een mogelijke verklaring voor de gevonden resultaten bij de twee casestudies waarbij er sprake was van traumatisering, dissociatie en crimineel gedrag, is dat misbruik in de kindertijd een noodzakelijke, maar niet voldoende conditie is voor de ontwikkeling van gewelddadig gedrag (Athens, 1989). Dissociatie zou het mechanisme kunnen zijn die de 'cycle of violence' (herhaalde en gevaarlijke handelingen van geweld) stimuleert, waardoor men crimineel gedrag gaat vertonen (Moskowitz, 2004a). Beperkingen waar rekening mee gehouden dient te worden is dat er in al deze studies sprake was van maar één participant. Dit doet de vraag rijzen in welke mate de gevonden resultaten generaliseerbaar zijn. Daarnaast bestaat er de kans dat de dissociatieve identiteitsstoornis nagebootst is in plaats van daadwerkelijk aanwezig te zijn, er blijken namelijk een aantal moeilijkheden te zijn bij het vaststellen van deze diagnose (Howe, 1984)

Kwantitatief onderzoek naar vroege traumatisering, dissociatieve identiteitsstoornis en crimineel gedrag

Het tweede gedeelte van de resultatensectie betreft zeven wetenschappelijke studies waarbij de steekproef uit meerdere participanten bestaat. De steekproefgrootte varieert tussen de 12 en 615 participanten. Deze wetenschappelijke studies zullen onderverdeeld worden in secties waarbij er sprake is van mannelijke, vrouwelijke en mannelijke en vrouwelijke participanten.

Wetenschappelijke studies met uitsluitend mannelijke participanten

Allereerst zijn er twee studies geweest waarbij er alleen mannen onderzocht zijn. De eerste studie van Akyüz et al. (2007) betrof 101 gevangenen, met verscheidene gepleegde delicten, waarbij 85,2% een traumatische ervaring in de kindertijd heeft gehad. Daarnaast werd er een significante relatie gevonden tussen een hoge dissociatiescore en traumatisering in de kindertijd (misbruik, fysiek geweld en seksueel misbruik). De studie van Poythress et al.

(2006) betrof 615 zedendelinquenten in gevangenschap. Uit deze studie kwam naar voren dat misbruik en verwaarlozing in de kindertijd gerelateerd bleek aan dissociatie en dissociatie op zijn beurt aan psychopathologie. Echter was misbruik in de kindertijd niet gerelateerd aan psychopathologie.

Interpretaties die aan deze resultaten gegeven kunnen worden zijn dat er een relatie bestaat tussen een traumatische ervaring in de kindertijd en het plegen van een delict (39,8% moord), waarbij deze in relatie staat met dissociatie. Dissociatie is gerelateerd aan seksueel misbruik in de kindertijd en criteria A voor traumatische ervaringen (het zien van een dood lichaam, marteling en fysieke aanval). Echter waren dissociatieve ervaringen niet gerelateerd aan fysiek misbruik of verwaarlozing in de kindertijd, maar gerelateerd aan volwassen trauma's.

Een mogelijke verklaring voor de niet-bestaande relatie tussen dissociatieve ervaringen en fysiek misbruik of verwaarlozing in de kindertijd, is dat deze twee ervaringen veelal ook voorspellers zijn voor een posttraumatische stressstoornis, waardoor er sprake kan zijn van comorbiditeit (Gibson, Holt, Fondacaro, Tang, Powel & Tubitt, 1999). Beperkingen waar bij deze studies rekening mee gehouden dient te worden is dat er bij de studie van Akyüz et al. (2007) sprake was van een extra variabele; een post traumatische stressstoornis, waardoor deze variabele een invloed kan uitoefenen op de relatie tussen traumatisering in de kindertijd, een dissociatieve identiteitsstoornis en de uiting van crimineel gedrag in de volwassenheid. Daarnaast moet er rekening gehouden worden met het feit dat er alleen mannen zijn meegenomen in de studies, wat geen volledig beeld schept en wat daarnaast de generaliseerbaarheid van de studie vermindert.

Wetenschappelijke studie met uitsluitend vrouwelijke participanten

De studie van Roe-Sepowitz et al. (2007) was de enige studie waarbij er uitsluitend vrouwelijke participanten onderzocht zijn, namelijk 192 gevangenen die participeerden in een trauma en misbruik psycho-educatieprogramma. Resultierend hieruit kwam dat de delinquenten hoge niveaus van traumatische ervaringen in de kindertijd rapporteerden (aanranding (68%), verkrachting (72%), fysiek misbruik (51%) en emotioneel misbruik (26%)). Daarnaast vertoonden 47% van de delinquenten significante niveaus van dissociatieve symptomen en deze groep vertoonden hogere niveaus van seksueel, fysiek en emotioneel misbruik.

Interpretaties die aan deze studie gegeven kunnen worden is dat traumatische ervaringen in de kindertijd in verband staan met delinquentie. Tevens staan deze traumatische ervaringen in relatie met hoge niveaus van dissociatie. Hierbij wordt seksueel misbruik als meest voorkomende vorm van traumatische ervaring genoemd en heeft deze wellicht een sterkere relatie heeft met delinquentie en dissociatie.

Een mogelijke verklaring voor de gevonden resultaten is dat er consistent gevonden wordt dat een kwart van de gevangenen pathologische niveaus van dissociatieve symptomen vertonen (Moskowitz, 2004a). Tevens wordt fysiek misbruik gezien als een correlaat met dissociatie (Friedrich et al. (2001)), in tegenstelling tot andere studies waarbij er predicatieve relaties bestaan tussen seksueel en emotioneel misbruik en hoge niveaus van dissociatie. Een mogelijke verklaring hiervoor is het gebruik van een cumulatieve variabele van traumatische ervaringen in de kindertijd waarbij zowel fysiek, seksueel misbruik en emotioneel misbruik en verwaarlozing positief verbonden waren aan dissociatie (Carrion & Steiner, 2000). Beperkingen waar rekening mee gehouden dient te worden is allereerst dat er in deze studie alleen gebruik gemaakt is van vrouwelijke participanten, wat de generaliseerbaarheid van de studie in twijfel trekt. Daarnaast waren al de participanten gevangenen, wat als versturende variabele kan werken; opsluiting kan dissociatieve symptomen versterken of wellicht opwekken (Snow, Beckman & Brack, 1996). Daarnaast zullen de resultaten beïnvloedt kunnen worden door de vrijwillige participatie waarbij er naar trauma en misbruik werd gezocht, wat meer getraumatiseerde, misbruikte participanten zou kunnen aantrekken.

Wetenschappelijke studies met zowel mannelijke als vrouwelijke participanten

Ten slotte zijn er vier wetenschappelijke studies geweest waarbij er zowel mannen als vrouwen als participant deelnamen. Bij het onderzoek van Lewis et al. (1997) ging het om 12 delinquenten die een moord gepleegd hadden. Hiervan waren er bij 11 dissociatieve symptomen aanwezig en bij alle twaalf was er sprake van ernstig misbruik in de kindertijd. Uit het onderzoek van Spitzer et al. (2003) met 53 forensische patiënten uit een ziekenhuis, kwam naar voren dat het niveau van dissociatieve symptomen hoger ligt bij de forensisch klinisch patiënten dan bij de normatieve groep. Daarnaast duiden bij 24,5% van deze patiënten deze symptomen op een dissociatieve identiteitsstoornis. Bij de studie van Friedrich et al. (2001) was er gebruik gemaakt van twee steekproeven. De eerste steekproef betrof 70 zedendelinquenten en de tweede steekproef betrof 47 psychiatrische patiënten. Resultierend uit het onderzoek bleek dat tien zedendelinquenten en twee psychiatrische patiënten aan de

criteria voor een dissociatiestoornis van de kindertijd voldeden. Traumatische ervaringen kwamen frequenter voor bij de dissociatiegroep en daarnaast was fysiek misbruik gerelateerd aan de diagnose van dissociatie. De laatste wetenschappelijke studie van Dietrich (2003) met 93 gevangenen van verscheidene delicten wees uit dat vrouwen vaker seksueel misbruikt waren en mannen daarentegen vaker seksuele en gewelddadige delicten gepleegd hadden. Twee delinquenten voldeden aan de criteria van een dissociatieve identiteitsstoornis, vierentwintig aan de criteria van een posttraumatische stressstoornis. De delinquenten scoorden hoger op dissociatie dan de normatieve groep, waarbij seksueel misbruik in de kindertijd latere dissociatie en het uitdragen van seksueel misbruik voorspelden.

Interpretaties die aan deze studies verbonden kunnen worden zijn dat delinquentie (moord) in relatie staat met misbruik in de kindertijd en dissociatie symptomen. Daarnaast ligt het niveau van dissociatie hoger bij forensisch klinische patiënten en kan de dissociatie zich tevens uiten in de kindertijd. Ten slotte is seksueel misbruik een voorspeller van dissociatie. Een sterk punt van de studie van Lewis et al. (1997) is dat de dissociatieve identiteitsstoornis al is vastgesteld voor het gepleegde delict.

Bij het onderzoek van Spitzer et al. (2003) zijn er alleen mannelijke participanten geweest die voldeden aan de criteria voor een dissociatieve identiteitsstoornis. Terwijl deze stoornis voornamelijk voorkomt bij vrouwen, met een ratio van 9:1 (Ross, 1996). Echter is er aangetoond dat mannen eerder in het rechtssysteem dan in het medische systeem terecht komen (Kluft, 1996). Misbruik in de vroege kindertijd verhoogt de kans op later crimineel gedrag, voornamelijk in mannen en voornamelijk voor geweldsdelicten (Adshead, 1994). Daarnaast is er een vastgestelde verbinding tussen traumatisering in de kindertijd en dissociatie (Draijer & Langeland, 1999). Dissociatie zou een factor kunnen zijn die misbruik in de kindertijd met delinquentie in de volwassenheid verbindt. Bevestigend voor deze notie, is dat dissociatie positief gerelateerd is aan agressie en hostiliteit in studenten (Irwin, 1998). In het onderzoek van Friedrich et al. (2001) zijn niet alle zedendelinquenten die getraumatiseerd zijn in de kindertijd ook dissociatief. Volgens Ogawa, Sroufe, Weinfeld, Carlson & Egeland (1997) is trauma noodzakelijk maar niet het enige noodzakelijke element voor de ontwikkeling van dissociatief gedrag, waarbij trauma in de kindertijd (voornamelijk seksueel misbruik) in de context met een lage intelligentie, gerelateerd is aan de ontwikkeling van dissociatie. Beperkingen van deze studies zijn dat er nogmaals rekening gehouden dient te worden met een extra variabele die wordt meegenomen in het onderzoek (posttraumatische stressstoornis), daarnaast kan het opgesloten zijn als versturende variabele werken bij

gevangenen (Snow, Beckman & Brack, 1996). Verder is in het onderzoek van Friedrich et al. (2001) gebruik gemaakt van kleine steekproeven. Ten slotte is er geen gebruik gemaakt van een controlegroep bij de wetenschappelijke studies, waardoor vergelijking bemoeilijkt wordt.

Er zijn nog een aantal algemene punten waar rekening mee gehouden dient te worden bij het bekijken en bestuderen van de resultaten van de wetenschappelijke studies. Een algemene beperking waar opgelet dient te worden, is dat het totaal aantal wetenschappelijke studies, die gericht zijn op de relatie tussen vroege traumatisering, de ontwikkeling van een dissociatieve identiteitsstoornis en later de uiting van crimineel gedrag, minimaal is. Er is meer onderzoek verricht naar één van de variabelen of de relatie tussen twee van deze variabelen dan op de gehele relatie. Tevens is er soms sprake van extra, belangrijke variabele die gemeten wordt, bijvoorbeeld een posttraumatische stresstoornis. De vraag is of na correctie van deze variabele er nog steeds sprake is van een relatie tussen de andere drie variabelen. Verder is de steekproefgrootte en de verdeling tussen mannelijke en vrouwelijke participanten niet optimaal, waardoor men zich kan afvragen in welke mate de resultaten met elkaar te vergelijken zijn en in welke mate zij generaliseerbaar zijn. Daarnaast is er voornamelijk gebruik gemaakt van vragenlijsten bij de studies, waarbij de motivatie en sociale wenselijkheids antwoorden van de participant van invloed kunnen zijn op zijn of haar antwoorden en daarmee de resultaten van het onderzoek. Tevens is er sprake van selectiebias; er wordt gezocht en gebruik gemaakt van specifieke groepen participanten, veelal delinquenten of klinisch forensische patiënten. Ten slotte is er bij de retrospectieve studies (de kwantitatieve studies) mogelijk sprake van een herinneringsbias bij traumatische ervaringen, wat inhoudt dat de opgehaalde herinneringen niet correct zijn.

Deze literatuurstudie heeft een aantal sterke en minder sterke punten. Een sterk punt is dat er breed en intensief gezocht is naar verscheidene studies die betrekking hebben op de relatie tussen traumatisering in de kindertijd, een dissociatieve identiteitsstoornis en crimineel gedrag in de volwassenheid. Echter, doordat er maar minimaal onderzoek gedaan is naar deze relatie zijn vrijwel al de gevonden studies opgenomen in het literatuuronderzoek. Een logische verklaring voor het minimale aantal gevonden studies, is dat een dissociatieve identiteitsstoornis een zeldzame aandoening is. Vanwege deze reden zijn er tevens studies in het literatuuronderzoek opgenomen die betrekking hadden op deze relatie en daarnaast nog een extra variabele in het onderzoek meenamen. Daarnaast zijn hierdoor ook casestudies opgenomen in het literatuuronderzoek, wat generalisatie lastiger maakt. Echter hebben zij het

positieve kenmerk dat zij grondig onderzoek naar de participant hebben gedaan en hierdoor veel kennis vergaard hebben. Concluderend is er breed gezocht naar wetenschappelijke studies en zijn deze vrijwel allemaal opgenomen in het onderzoek. Mogelijkerwijs zijn ze allen niet even bruikbaar of generaliseerbaar doordat strenge selectiecriteria aan de studies stellen niet mogelijk was.

Concluderend uit deze wetenschappelijke studies kan er onder voorbehoud gesteld worden dat er een daadwerkelijke relatie bestaat tussen traumatisering in de kindertijd, de ontwikkeling van een dissociatieve identiteitsstoornis en het uiten van crimineel gedrag in de volwassenheid, waarbij een dissociatieve identiteitsstoornis als mediator op treedt. Echter, is er nog onvoldoende bewijs en heeft er te weinig onderzoek plaatsgevonden om dit verband duidelijk weer te kunnen geven. Er zijn momenteel nog een reeks vragen onbeantwoord gebleven, waardoor vervolgonderzoek ten eerste wordt aangeraden. Aanbevelingen die gedaan kunnen worden naar aanleiding van bestudering en evaluatie van het huidige aanbod aan wetenschappelijke studies, zijn studies met een grote(re) steekproef, een evenredige verhouding tussen mannen en vrouwen en longitudinaal onderzoek. Daarnaast wordt het aanbevolen om verschillende doelgroepen te hanteren. De focus kan in een vervolgstudie bijvoorbeeld liggen op de verscheidene soorten van delinquent gedrag (verkrachting, moord, aanranding etc.) en in een andere studie op de verscheidene soorten van vroege traumatisering (fysiek misbruik, emotioneel misbruik, seksueel misbruik etc.). Tevens is het wijs om te kijken naar de mate waarin de delinquenten voldoen aan de criteria van een dissociatieve identiteitsstoornis en naar de vormen van een dissociatieve identiteitsstoornis. Daarnaast wordt het aangeraden om onderzoek te doen naar de factoren die mogelijkerwijs dissociatie ontwikkelen, verklaren, versterken en verzwakken. Ten slotte is het belangrijk om toekomstig onderzoek te richten op factoren die een rol spelen bij en invloed uitoefenen op de relatie tussen traumatisering in de kindertijd, de ontwikkeling van een dissociatieve identiteitsstoornis en de uiting van crimineel gedrag.

Het zal voor verscheidene redenen baat hebben om toekomstig onderzoek te richten op de relatie tussen traumatisering in de kindertijd, de ontwikkeling van een dissociatieve identiteitsstoornis en de uiting van crimineel gedrag. Ten eerste zal toekomstig onderzoek baat hebben voor preventie en interventieprogramma's. In de gevangenissen zal er beter ingespeeld kunnen worden op de persoonlijke situatie van de delinquent, als er sprake is van dissociatie en/of een traumatische ervaring. Daarnaast kan therapie een vitale rol gaan spelen bij traumatisering in de kindertijd wanneer deze een doorslaggevende rol blijkt te spelen in de

TRAUMA, DISSOCIATIEVE IDENTITEITSSTOORNIS EN CRIMINEEL GEDRAG

ontwikkeling van een dissociatieve identiteitsstoornis. Tevens kan door meer vergaarde kennis in het algemeen beter op maat gemaakte therapie gegeven worden aan forensische patiënten. Ten slotte kan toekomstig onderzoek uitkomst bieden aan resocialisatieprogramma's en het verlagen en vermijden van recidive in het algemeen.

Bijlagen

Tabel 1: Kenmerken studies traumatisering in de kindertijd op de ontwikkeling van een dissociatieve identiteitsstoornis en de uiting van crimineel gedrag

Studie	Steekproef	Kenmerken design	Resultaten
1. Ross (2008) <i>Case report: A convicted sex offender with dissociative identity disorder</i>	<u>N</u> : 1 <u>Geslacht</u> : man <u>Leeftijd</u> : 44 jaar <u>Omschrijving steekproef</u> : Een veroordeelde zedendelinquent	- Casestudie - Evaluatie van plaatsgevonden interviews, bezoeken en vragenlijsten - Beschrijving van de persoonlijke geschiedenis van de delinquent	- De delinquent heeft een vrouw vermoord - De delinquent was gediagnosticeerd met een dissociatieve identiteitsstoornis - De delinquent was getraumatiseerd als kind door ontvoering, misbruik en drogering
2. Uchinuma et al. (2000) <i>Dissociative identity disorder in Japan: A forensic case report</i>	<u>N</u> : 1 <u>Geslacht</u> : man <u>Leeftijd</u> : 26 jaar <u>Omschrijving steekproef</u> : Man zonder voormalig strafblad	- Casestudie - Forensisch psychiatrische evaluatie - Beschrijving van de persoonlijke geschiedenis van de patiënt	- De delinquent heeft vier meisjes vermoord - Ontwikkelde een dissociatieve identiteitsstoornis na de plotse dood van zijn opa - Getraumatiseerd door disfunctionele familie-omstandigheden van vroeger
3. Perr (1991) <i>Crime and multiple personality disorder: A case history and discussion.</i>	<u>N</u> : 1 <u>Geslacht</u> : man <u>Leeftijd</u> : 49 jaar <u>Omschrijving steekproef</u> : Forensische patiënt	- Casestudie - Geschiedenis van de patiënt met een dissociatieve identiteitsstoornis 10 jaar voorafgaand aan de moord (reeds onder behandeling)	- De delinquent heeft zijn vriendin vermoord - Gediagnosticeerd met een dissociatieve identiteitsstoornis - Vroeger seksspelletje met zijn zus en broer

<p>4. Lewis et al. (1997)
<i>Objective documentation of child abuse and dissociation in 12 murderers with dissociative identity disorder.</i></p>	<p><u>N</u>: 12
<u>Geslacht</u>: 11 man – 1 vrouw
<u>Leeftijd</u>: 15 – 46 jaar
<u>Omschrijving steekproef</u>:
Twaalf moordenaars met dissociatieve kenmerken</p>	- Alle participanten zijn psychiatrisch onderzocht - Negen participanten zijn neurologisch onderzocht - De handtekeningen van de participanten zijn onderzocht	- Alle 12 de delinquenten hebben een moord gepleegd - Dissociatieve symptomen bij 11 delinquenten - Ernstig misbruik in de kindertijd bij alle 12 de delinquenten
<p>5. Spitzer et al. (2003)
<i>Dissociative experiences and disorders in forensic inpatients</i></p>	<p><u>N</u>: 53
<u>Geslacht</u>: 28m – 25v
<u>Leeftijd</u>: 18 – 55 jaar
<u>Omschrijving steekproef</u>:
Forensische patiënten uit een ziekenhuis</p>	- The Structured Clinical Interview for DSM-IV Dissociative Disorders - The Dissociative Experiences Scale	- Allen waren forensisch klinische patiënten uit beveiligde instituten - Dissociatieve symptomen hoger bij forensisch klinische patiënten dan bij de normatieve groep - Bij 24,5% van de forensisch klinische patiënten duiden deze symptomen op een dissociatieve identiteitsstoornis
<p>6. Friedrich et al. (2001)
<i>Multimodal assessment of dissociation in adolescents Inpatients and juvenile sex offenders</i></p>	<p><u>N1</u> : 70
<u>N2</u> : 47
<u>Geslacht1</u>: mannen
<u>Geslacht 2</u>: 22 mannen – 25 vrouwen
<u>Gem. leeftijd1</u>: 15.9 jaar
<u>Gem. leeftijd 2</u>: 15.1 jaar
<u>Omschrijving steekproef</u>:
Zeventig zedendelinquenten en zevenenveertig psychiatrische patiënten</p>	- Dissociative Disorder Field Trial Questionnaire - Child Dissociative Checklist - Adolescent Dissociative Experiences Schedule - DSN Research Scale - Trauma Symptom Checklist for Children	- Tien zedendelinquenten en twee psychiatrische patiënten voldoen aan de criteria voor een dissociatiestoornis van de kindertijd - Cumulatief trauma verschilde niet tussen de dissociatieve en niet-dissociatieve groep - Fysiek misbruik was gerelateerd aan de diagnose van dissociatie

<p>7. Akyüz et al. (2006)
<i>Trauma and dissociation among prisoners</i></p>	<p><u>N</u>: 101
<u>Geslacht</u>: man
<u>Leeftijd</u>: 19 – 68 jaar
<u>Omschrijving steekproef</u>:
Gevangenen met verschillende veroordelingen</p>	- Socio-Demographic History Form - The Dissociative Experiences Scale - The Childhood Abuse and Neglect Questionnaire - Checklist or type A traumatic events - Structured Clinical Interview for DSM-V (SCID-I)-PTSD Module	- 85,2% van de delinquenten heeft een traumatische ervaring gehad in de kindertijd - 66,4% ervaart een levenslange posttraumatische stressstoornis - Er werd een significante relatie gevonden tussen een hoge dissociatiescore en misbruik in de kindertijd, fysiek geweld en seksueel misbruik - Dissociatieve kenmerken kwamen in een hogere frequentie voor dan de normatieve populatie
<p>8. Poythress et al. (2006)
<i>Associations among early abuse, dissociation and psychopathy in an offender sample</i></p>	<p><u>N</u>: 615
<u>Geslacht</u>: man
<u>Gem. leeftijd</u>: 30.5 jaar
<u>Omschrijving steekproef</u>:
Zedendelinquenten in gevangenschap</p>	- Demografische gegevens - Quick Test - Basic Reading Inventory - Personality Assessment Inventory - Psychopathic Personality Inventory - Child Abuse and Trauma Scale - Dissociative Experiences Scale - Hare's PCL-R	- Misbruik/verwaarlozing in de kindertijd was gerelateerd aan dissociatie - Dissociatie was gerelateerd aan psychopathologie - Misbruik was niet gerelateerd aan psychopathologie

<p>9. Dietrich (2003)
<i>Characteristics of child maltreatment, psychological dissociation and somatoform dissociation</i></p>	<p><u>N</u>: 93
<u>Geslacht</u>: 62 mannen – 31 vrouwen
<u>Gem. leeftijd</u>: 35 jaar
<u>Omschrijving steekproef</u>:
Gevangenen met verschillende veroordelingen</p>	- Child Maltreatment Interview Schedule-short Form - The Detailed Assessment of Posttraumatic States - The Multiscale Dissociation Inventory - The Somatoform Dissociation Questionnaire - The Adult Victimization Survey	- Vrouwen (83,9%) rapporteerden meer seksueel misbruik dan mannen (61,7%) - Mannen (22,6%) rapporteerden meer gewelddadige en seksuele delicten dan vrouwen (6,5%) - 24 delinquenten voldeden aan de criteria voor een PTSD, 2 aan de criteria voor een dissociatiestoornis - De delinquenten vertoonden meer dissociatie dan de normatieve groep - Derealisatie en geheugenstoornissen voorspelden toekomstig seksueel misbruik
<p>10. Roe-Sepowitz (2007)
<i>The impact of child abuse on dissociative symptoms: a study of incarcerated women</i></p>	<p><u>N</u>: 192
<u>Geslacht</u>: vrouwen
<u>Gem. leeftijd</u>: 35.68 jaar
<u>Omschrijving steekproef</u>:
Gevangenen die participeerden in een trauma en misbruik psycho-educatieprogramma</p>	- The Trauma Symptom Inventory - The Child Maltreatment Interview - The Esuba Survey	- De delinquenten rapporteerden hoge niveaus van kindertrauma: aanranding (68%), verkrachting (72%), fysiek misbruik (51%) en emotioneel misbruik (26%) - 47% van de delinquenten rapporteerden significante niveaus van dissociatieve symptomen - De dissociatieve delinquenten vertoonden hogere niveaus van seksueel, fysiek en emotioneel misbruik
-

Literatuurlijst

- Adshead, G. (1994) Damage: trauma and violence in a sample of women referred to a forensic service. *Behavioral Sciences and the Law*, 12, 235-249.
- Akyüz, G., Kugu, N., Sar, V., & Dogan, O. (2007). Trauma and dissociation among prisoners. *Nordic Journal of Psychiatry*, 61(3), 167-172. doi: 10.1080/08039480701352348
- Athens, L. H. (1989). *The creation of dangerous violent criminals*. London: Routledge.
- Bagley, C., Rodberg, G., Wellings, D., Moosa-Mitha, M., & Young, L. (1995). Sexual and physical child abuse and the development of dissociative personality traits: Canadian and British evidence from adolescent child welfare and child care populations. *Child Abuse Review*, 4(2), 99-113. doi: 10.1002/car.2380040207
- Byrd, P. M. (2010). *The relationship between prior interpersonal trauma and violent behavior among female inmates: PTSD substance abuse, and psychopathology as possible mediators*. ProQuest Information & Learning, US.
- Carrion, V. G., & Steiner, H. (2000). Trauma and dissociation in delinquent adolescents. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 39, 353-359.
- Dietrich, A. (2003). Characteristics of child maltreatment, psychological dissociation, and somatoform dissociation of Canadian inmates. *Journal of Trauma and Dissociation*, 4(1), 81-100.
- Draijer, N., & Langeland, W. (1999). Childhood trauma and perceived parental dysfunction in the etiology of dissociative symptoms in psychiatric inpatients. *American Journal of Psychiatry*, 156, 379-385.
- Friedrich, W. N., Gerber, P. N., Koplin, B., Davis, M., Giese, J., Mykelbust, C., & Franckowiak, D. (2001). Multimodal assessment of dissociation in adolescents: Inpatients and juvenile sex offenders. *Sexual Abuse: Journal of Research and Treatment*, 13(3), 167-177. doi: 10.1177/107906320101300302

TRAUMA, DISSOCIATIEVE IDENTITEITSSTOORNIS EN CRIMINEEL GEDRAG

- Gibson, L. E., Holt, J. C., Fondacaro, K. M., Tang, T. S., Powel, T. A., & Tubitt, E. L. (1999). An examination of antecedent traumas and psychiatric comorbidity among male inmates with PTSD. *Journal of Traumatic Stress, 12*(3), 473-484.
- Howe, E. G. (1984). Psychiatric evaluation of offenders who commit crimes while experiencing dissociative states. *Law and Human Behavior, 8*(3-4), 253-282. doi: 10.1007/BF01044695
- Irwin, H. J. (1998). Attitudinal predictors of dissociation: hostility and powerlessness. *Journal of Psychology, 132*, 389-400.
- Jiang, J., & Xu, Y. (2008). The relationship among childhood abuse, parenting styles and antisocial personality disorder. *Chinese Journal of Clinical Psychology, 16*(6), 642-645.
- Kluft, R. P. (1996). Dissociative identity disorder. In L. K. Michelson, & W. J. Ray (Eds.), *Handbook of dissociation*, (pp. 337-366). New York: Plenum.
- Lewis, D. O., Yeager, C. A., Swica, Y., Pincus, J. H., & Lewis, M. (1997). Objective documentation of child abuse and dissociation in 12 murderers with dissociative identity disorder. *The American Journal Of Psychiatry, 154*(12), 1703-1710.
- McGrath, S. A., Nilsen, A. A., & Kerley, K. R. (2011). Sexual victimization in childhood and the propensity for juvenile delinquency and adult criminal behavior: A systematic review. *Aggression and Violent Behavior, 16*(6), 485-492. doi: 10.1016/j.avb.2011.03.008
- Moskowitz, A. (2004a). Dissociation and Violence: A Review of the Literature. *Trauma, Violence, & Abuse, 5*(1), 21-46. doi: 10.1177/1524838003259321
- Moskowitz, A. K. (2004b). Dissociative Pathways to Homicide: Clinical and Forensic Implications. *Journal of Trauma & Dissociation, 5*(3), 5-32. doi: 10.1300/J229v05n03_02

TRAUMA, DISSOCIATIEVE IDENTITEITSSTOORNIS EN CRIMINEEL GEDRAG

- Ogawa, J. R., Sroufe, L. A., Weinfeld, N. S., Carlson, E. A., & Egeland, B. (1997). Development and the fragmented self: Longitudinal study of dissociative symptomatology in a nonclinical sample. *Development and Psychopathology, 9*, 855-880.
- Perr, I. N. (1991). Crime and multiple personality disorder: a case history and discussion. *The Bulletin Of The American Academy Of Psychiatry And The Law, 19*(2), 203-214.
- Poythress, N. G., Skeem, J. L., & Lilienfeld, S. O. (2006). Associations among early abuse, dissociation, and psychopathy in an offender sample. *Journal of Abnormal Psychology, 115*(2), 288-297. doi: 10.1037/0021-843X.115.2.288
- Roe-Sepowitz, D., Bedard, L. E., & Pate, K. (2007). The impact of child abuse on dissociative symptoms: a study of incarcerated women. *Journal Of Trauma & Dissociation: The Official Journal Of The International Society For The Study Of Dissociation (ISSD), 8*(3), 7-26.
- Ross, C.A. (1996). History, phenomenology, and epidemiology of dissociative disorders. In L. K. Michelson, & W. J. Ray (Eds.), *Handbook of dissociation*, (pp. 3-24). New York: Plenum.
- Ross, C. A. (2008). Case report: A convicted sex offender with dissociative identity disorder. *Journal of Trauma & Dissociation, 9*(4), 551-562. doi: 10.1080/15299730802140962
- Snow, M. S., Beckman, D., & Brack, G. (1996). Results of the Dissociative Experiences Scale in a jail population. *Dissociation: Progress in the Dissociative Disorder, 9*, 98-103.
- Spitzer, C., Liss, H., Dudeck, M., Orlob, S., Gillner, M., Hamm, A., & Freyberger, H. J. (2003). Dissociative experiences and disorders in forensic inpatients. *International Journal of Law and Psychiatry, 26*(3), 281-288. doi: 10.1016/S0160-2527(03)00038-4
- Sugaya, L., Hasin, D. S., Olfson, M., Lin, K. H., Grant, B. F., & Blanco, C. (2012). Child physical abuse and adult mental health: A national study. *Journal of Traumatic Stress, 25*(4), 384-392

TRAUMA, DISSOCIATIEVE IDENTITEITSSTOORNIS EN CRIMINEEL GEDRAG

Uchinuma, Y., & Sekine, Y. (2000). Dissociative identity disorder (DID) in Japan: A forensic case report and the recent increase in reports of DID. *International Journal of Psychiatry in Clinical Practice*, 4(2), 155-160.

Wilbur, C. B. (1984). Multiple personality and child abuse. *Psychiatric Clinics of North America*, 7, 3-7.